

Szentháromság vasárnapja

Mtöv. 4,32-34.39-41

Jól megy sorod

Kutasd a régi időket, amelyek előtted voltak, attól a naptól kezdve, hogy Isten embert teremtett a földre – vajon az ég egyik határától a másikig történt-e valaha ilyen nagy dolog, lehetett-e hallani hasonlóról?! Hallotta-e valamelyik nép is a lángok közül az élő Istent beszélni, ahogyan te hallottad, és életben maradt-e? Vagy jött-e valaha is (máskor) Isten, hogy egy más nép közül népet vezessen ki, megpróbáltatásokkal, jelekkel és csodákkal, háborúsággal, erős kézzel és kinyújtott karral, nagy csapásokkal, ahogy az Úr, a ti Istenetek veletek tette Egyiptomban a szemetek láttára? ... Tudd meg hát, és vésd szívedbe, hogy az Úr az (igaz) Isten fönn az égen és lenn a földön, senki más! Tartsd meg a parancsait és törvényeit, amelyeket ma parancsul adok neked, hogy jól menjen a sorod, s majd utánad gyermekeidnek is, és sokáig élj azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened örökre neked ad!

A Második Törvénykönyv vezérmotívuma az emlékezés Isten nagy tetteire, melyet népe érdekében végzett. Jelen esetben is ez történik. A történeti emlékek kutatásának azonban egészen sajátos módszerét választja a szerző, amikor azokat a „nagy dolgok”-at emlegeti, amelyet Isten népe érdekében végzett, és ezzel meghatározta vallását és történeti jövőjét is. Az első esemény, amelyet megemlíti, a Sínai-hegyen az égő csipkebokor-jelenésről szól, amely Mózeset indítja népe szabadítására. Ekkor ugyanis az isteni közbeavatkozásban csak egyetlen ember hisz. A második esemény ennek a folyamatnak a végén következik be. Ez az Egyiptomból való szabadulás a Vörös-tengeren keresztül, amelyben nemcsak a szemtanúk hisznek, hanem az egész későbbi történeti Izrael számára a legfőbb vallásos emlékezés tárgya lesz, és Izrael hitét formáló főcsodává válik. A szöveg harmadik része a két csodából levont következtetés: az „Úr igaz”. A negyedik fő része a szövegnek a tanítást tartalmazza, a törvény iránti hűségre való figyelmeztetést, a Tóra hitvallást. Ehhez kapcsolódik a Tóra hit alapszabálya, amely nemcsak azt jelenti: „tartsd meg a Tórát, és meg tart téged!”, hanem azt a hitet is kifejezi, hogy a Tóra az Istennel, a történelem irányítójával összekötött emberi történelem alapelve is. Ha valaki ezt felismeri és betartja, akkor a „sorsa” nemcsak Isten kezében van, hanem „jól fog menni”, vagyis szerencsés lesz.

A deuteronomista teológus történeti alaptétele, hogy ketten formálják a történelmet, az Isten és az ember. Amennyiben az ember a Tóra segítségével partnere a törvényileg szabályozott egyéni és közösségi élet alakításában, akkor az ember élete jól megy. Amennyiben nem, akkor elszabadulnak a történelem sötét erői. Az Istennel tehát a rendkívüli események kapcsán találkozhat az ember. Ilyen volt Mózes, az Isten embere, aki az égő csipkebokor-jelenésben találkozott az Istennel. Ilyenek voltak az egyiptomi kivonulásban résztvevő emberek, akik a természet erőinek javukra történt elszabadulásaként találtak a kollektív istenfélelem érzésével, amely a vallásuk alapja lett. Ilyen lesz a Tórát betartó zsidó vallási közösség, aki a szabályozott élet harmóniájával szintén találkozhat az Istennel.

Azt gondolom, hogy mindhárom esetben megtörtént a deszakralizálás. A természet különös erőivel találkozva sok esetben a természettudományos gondolkodású ember nem hajlandó semmire következtetni, a természeti mechanizmus vizsgálatán túl. A kollektív katasztrófák csak a kollektív félelmet erősítik fel, és sok esetben a média segítségével a kiszolgáltatottság érzését sulykolják az emberekbe. Az isteni törvényekről beszélni ma már alig lehet, legfeljebb ősi bölcsességről, amelyet egyben elavultnak is tekintenek. Az emberek leginkább azokban az eszmékben és mechanizmusokban hisznek, amelyek az egyéni szabadság védelmezőinek tüntetik fel magukat. A történelmi fejlődés gondolata erősen össze van kötve a technikai, illetve a gazdasági fejlődés eszméjével. Egyetlen célt hajszol a globálissá vált világ minden társadalma, a gazdasági jólétre épült fogyasztói társadalom feltételeinek megteremtését. A fogyasztás törvényeit vizsgálja, és a történelem mérföldköveinek a fogyasztási mechanizmusok összeomlásait tekinti. Az ezekből való kilábalás, a gazdaságmentés teóriái pedig a mai megváltó teóriák. Eközben az ember és hite, vallásos és humánus világnézete a másodlagos privát szférába csúszik vissza, vagy egyáltalán fölöslegesnek tekintik.

Ez a gondolkodás, egyben történelmi emlékezet kiesést is eredményezi. Úgy tartjuk, csak mi tudunk életünkről hatékonyan gondolkodni. Ahogyan az embert, a társadalmat és a jövőt vizsgálták az mind hamis. Ezért legfeljebb a közelmúlt történetét kell tanítani, és csupán a pénzügyi és technikai ismeretről való tudást kell növelni az emberek között, és akkor megoldódik minden. Ettől a tévúttól megmenthet bennünket a történelmi és vallási emlékezet, amely nemcsak a történelmi katasztrófákat, hanem azok okait is számon tartja, azért, hogy okuljunk belőle, és magunk helyett Istenre is gondoljunk.